

Dubrowska, Małgorzata

Muzeum Historyczne m.st. Warszawy : Dział Medali i Numizmatów

---

Almanach Muzealny 6, 447-450

2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Gromadzenie zbiorów jest zadaniem wpisanym w podstawowe obowiązki placówek muzealnych. Przy skromnych zasobach budżetowych, jakimi dysponują muzea – dary przekazywane do zbiorów są wielkim dobrodziejstwem; często są to eksponaty o dużej wartości. Nie zwalnia to jednak Muzeum od systematycznego powiększania zasobów w drodze planowych zakupów poprzedzonych penetracją rynku antykwarycznego pod kątem istotnych potrzeb, z myślą o rozwijaniu i uzupełnianiu już istniejących kolekcji lub o budowaniu ulepszonej wersji ekspozycji stałej Muzeum.

DZIAŁ MEDALI I NUMIZMATÓW

Oprac.: Małgorzata Dubrowska

W okresie ostatnich pięciu lat zbiory Działu Medali i Numizmatów wzbogaciły się w znacznej mierze dzięki zakupom obiektów na aukcjach Warszawskiego Centrum Numizmatycznego, w mniejszym stopniu dzięki zakupom od osób prywatnych. Niewiele natomiast wpłynęło darów, a wśród nich żaden o większej wartości medalierskiej czy numizmatycznej.

Z ważniejszych nabytków wymienić należy obiekty wzbogacające zespół medali (XVIII-XX w.) oraz medalionów i plakiet (XIX-XX w.)

Kolekcję medali bitych w okresie panowania ostatniego króla Polski, Stanisława Augusta Poniatowskiego, uzupełniły dwa obiekty. Pierwszy z nich, bity w Mennicy Warszawskiej w 1777 r., autorstwa Jana Filipa Holzhaeussera (1741-1792), przypomina *Rozpoczęcie budowy Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego pw. Świętej Trójcy w Warszawie, 1777*. Medal, wydany przez Gminę Ewangelicką w Warszawie został подарowany m.in. królowi Szwecji, Dani i Prus (sygn.: „S. G. Zugk invent: I. P. Holzhaeusser F”, srebro, śr. 52,5 mm.; nr inw. MHW 26181, zakup na aukcji WCN w 2004 r.; il. 19 – awers i rewers).

20

Drugi medal, projektu Daniela Friedricha Loos'a (1735-1819), wybity w mennicy berlińskiej w 1789 r., upamiętnia *Wzniesienie pomnika Jana III Sobieskiego w Łazienkach oraz uchwałę o powiększeniu armii, 1788*. Ufundowany przez króla pruskiego Fryderyka Wilhelma II został ofiarowany Stanisławowi Augustowi, (sygn.: „F.L.” i „D:Loos”, srebro, śr. 51,3 mm; nr inw. MHW 26182, zakup na aukcji WCN w 2004 r.).

Z czasów Królestwa Polskiego dużą ciekawostką stanowi unikalny medalik z okresu panowania Aleksandra I będący pamiątką *Otwarcia Pierwszego Posiedzenia Sejmu*

Królestwa Polskiego, 27 III 1818. Miniaturowy, wybity w złocie i srebrze, ma dziś sporą wartość kolekcjonerską (niesygnowany, złoto, śr. 10 mm; nr inw. MHW 25906, zakup na aukcji WCN w 2003 r.). Ważnym nabytkiem z tych czasów jest też *Medalion portretowy carowej Elżbiety, żony Aleksandra I*, odlany zapewne ok. 1820 r. w Hucie Aleksandra w Białogonie (k. Kielc). Jest jednym z niewielu zachowanych odlewów artystycznych z pierwszego okresu działalności tego zakładu przemysłowego założonego w 1817 r. przez Stanisława Staszica. Obiekt tym jest bardziej cenny, bo posiada widoczną na odwrociu rzadko występującą sygnaturę: „HA/G” (Huta Aleksandra/Galanteria, żeliwo brązowione, śr. 7,5 cm; nr inw. MHW 26401, zakup od osoby prywatnej w 2005 r.; il. 20).

Zespół medali tematycznie związanych z okresem Wielkiej Emigracji po powstaniu 1831 r. wzbogaciły dwa eksponaty. Pierwszy z nich to medal Marice Borrel'a (1804-1882), artysty francuskiego, ofiarowany w 1845 r. przez słuchaczy College de France profesorom *Adamowi Mickiewiczowi, Jules Michelet, Edgarowi Quinet* (sygn.: „Borrel fecit 1845”, brąz, śr. 51 mm; nr inw. MHW 27121, zakup od osoby prywatnej w 2008 r.). drugim był medal wybity na zamówienie Komitetu Emigracyjnego w Paryżu, dedykowany pamięci *Dudley'a Coumts Stuart'a* (1803-1854). Medal z r. 1859, dłuta Antoine Bovy (1795-1877), przypominał natomiast postać znakomitego polityka angielskie-

21

22

23

go, wiceprezesa Towarzystwa Literatury Przyjaciół Polski i obrońcy „sprawy polskiej” w parlamencie angielskim (sygn. „A.Bovy”, brąz, śr. 63 mm; nr inw. MHW 27120, zakup od osoby prywatnej w 2008 r.; il. 21 - awers i rewers).

Bogaty zbiór medali polskich z lat 1900-1939 uzupełniły m.in. trzy cenne obiekty. Są nimi: medal *Hugo Kollątaja*, 1912, autorstwa Stanisława Popławskiego (1886-1959), wydany przez Uniwersytet Jagielloński w setną rocznicę śmierci pisarza, (sygn.: „Stanisław Popławski”, brąz, śr. 50 mm; nr inw. MHW 27556, zakup w WCN w 2008); medal znakomitego filologa sławisty i historyka kultury *Aleksandra Brücknera*, 1931, modelowany przez Piotra Wojtowicza (1862-1930) (sygn.: „P.Wojtowicz 1930”, brąz, śr. 55 mm; nr inw. MHW 27558, zakup w WCN w 2008 r.) oraz medal projektu Czesława Makowskiego (1873-1921), wybitny w zakładzie Józefa Chylińskiego w Warszawie, upamiętniający ważne wydarzenie narodowe po I wojnie światowej – *Odzyskanie dostępu do Bałtyku, 10 II 1920 r.* (sygn.: „CM 1921”, srebro, śr. 50 mm; nr inw. MHW 27557, zakup w WCN w 2008 r.).

Innym zbiorem muzealnym, gromadzonym od lat i stale wzbogacanym, jest kolekcja medalionów i plakiet, zwłaszcza tych wykonanych przez warszawskie zakłady brązownicze. I tak nabytki ostatnich lat wypełniły braki w produkcji artystycznych odlewów „pamiątek polskich” fabryki Karola Juliusza Mintera funkcjonującej w Warszawie w latach 1828-1881. Uzupełniły je medaliony: *Jana Zamoyskiego* (medalier nieokreślony, sygn. firmy „Fabryka/C.Minter/Warszawa/ No 1337”, ok. 1855, brąz, 75x60 mm; nr inw. MHW 26400, zakup od osoby prywatnej w 2005 r.), *Józefa Korzeniowskiego* (sygn.: „Mokracki mod.” oraz „nakład B:M:Wolffa./Odlew fabryki Mintera, po 1855, brąz, śr. 16,3 cm; nr. inw. MHW 26700, zakup w WCN w 2007 r.) oraz *Józefa Ignacego Kraszewskiego* (medalier Wojciech Święcki, 1860, sygn. firmy: „Nakład i odlew fabryki Mintera”, brąz, śr. 12,2 cm; nr inw. MHW 26184, zakup w WCN w 2004 r.; il. 22).

Z kolei gromadzone w zbiorach muzealnych wyroby firmy Andrzeja Tyblewskiego wychodzące z jego „Pracowni Artystyczno-Cyzelerskiej”, czynnej w Warszawie w latach 1922-1944, dopełniły trzy medaliony portretowe. Jednoodne w charakterze, wykonane ze stopu cynowego i posrebrzane, o średnicy 8,5 cm, przedstawiają wizerunki: *Adama Mickiewicza* (sygn.: „A.Tyblewski 1922”; nr inw. MHW 26185, zakup w WCN w 2004 r. il. 23), *Henryka Sienkie-*

24

bywającego od 1844 r. w Paryżu, (sygn.: „Fet.ad nat./Marcinkowski/Paris 1889”, brąz, śr. 24 cm; nr inw. MHW 26701, zakup w WCN w 2007 r.).

Wysoki poziom artystyczny reprezentuje też medalion portretowy *Tadeusza Zielińskiego* wykonany przez Aleksandra Borawskiego (1861-1942), a odlany w brązie u Braci Łopieńskich w Warszawie. Medalion z 1932 r. upamiętniał postać i dokonania naukowe Tadeusza Zielińskiego (1859-1944), filologa klasycznego i filozofa, profesora uniwersytetów w Petersburgu i Warszawie (sygn.: „Aleksander Borawski Sc.1932” oraz „Br.Łopieńscy/Warszawa”, brąz, 36,4 x 34,8 cm; nr inw. MHW 26657, zakup od osoby prywatnej, 2007 r.; il. 24).

W związku z jubileuszem Muzeum Historycznego m.st.Warszawy w 2007 r., ważnym „nabytkiem” dla działu medalierstwa stał się medal wydany przez Muzeum na 70-lecie jego działalności. Medal autorstwa Anny Beaty Wątróbskiej-Wdowiarskiej, odlany w mennicy kremnickiej na Słowacji, jest jedną z ciekawszych realizacji medalierskich ostatnich lat (sygn.: „ABWW” i sygnatura mennicy, tombak patynowany oraz srebrzony i oksydowany, śr. 70 mm; MHW 26696/1-2, nakład własny, 2007 r.; il. 25 - awers i rewers).

Dzięki zorganizowanej w roku ubiegłym muzealnej ekspozycji studyjnej, czyli Gabinetu Medali i Numizmatów, wszystkie ważniejsze nabytki z lat ubiegłych znalazły miejsce w ekspozycyjnych szafach i gablotach Gabinetu i są, dostępne dla zainteresowanych osób.

25